

סדר ברכת עשר הכיכרות של ה'ה'ע"ט - בענין מצות סיפור 'צ'את מצרים
בתי הסדר

What is Required In order To Fulfill The Mitzvah of "Support Yitzius Mitzraim"

(2) ענין פסח ד'קט"ו מתני' ימוגו לו כוס

שני וכאן הבן שואל אביו ואם אין דעת בבן אביו מלמדו מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות שבכל הלילות או אוכלין חמץ ומצה הלילה הזה כולו מצה שבכל הלילות או אוכלין שאר ירקות הלילה הזה מרור שבכל הלילות או אוכלין בשר צלי שלוק ומבושל *הלילה הזה כולו צלי שבכל הלילות (אין) או (*חייבים למבל אפילו) פעם אחת הלילה הזה שתי פעמים ולפי דעתו של בן אביו מלמדו מתחיל בגנות ומסיים בשבח ודורש °מארמי אובר אבי עד שיגמור כל הפרשה כולה : גמ' ת"ד יחכם בנו שואלו ואם אינו חכם אשתו שואלתו ואם לאו הוא שואל לעצמו ואפילו שני תלמידי חכמים שיודעין בהלכות הפסח וואלין זה לזה :

(1) הכנה
 עבדים היינו לפרעה במצרים. ואפלו פלנו חכמים, פלנו נבונים, פלנו זקנים, פלנו יודעים את התורה, מצנה עלינו לספר ביציאת מצרים. וכל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משבח :

(3) ענין פסח ד'קט"ו מתני' רבן

גמליאל היה אמר יכל *שלא אמר שלשה דברים אלו בפסח לא יצא ידי חובתו ואלו הן פסח מצה ומרור

בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים שנאמר °והגדת לבנך ביום ההוא לאמר בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים ילפיכך אגהנו חייבים להודות להלל לשבח לפאר לרומם להדר לברך לעלה ולקלם *למי שעשה לאבותינו ולנו את כל הנסים האלו הוציאנו מעבודות לחרות מיוגן לשמחה ומאבל ליום טוב ומאפלה לאור גדול ומשעבוד לגאולה ונאמר לפניו הללויה

ח'ת'ם סו'סר ח'א'ח

(5)

תשובה טו

במצא נפ' ח'מ'ת'ם הגדס צליל פסח ד'קט"ו עוסקת בצדק סל'ר'ד
ח'מ'ת'ם צ'פ'ס ח'ט'ו י'ח'ל *ח'ל'ל צ'ש'ו'נ'ע ע'צ'ר ח'צ'ו'ת' ח'ל'ל ל'ח'ט'ו
ח'מ'ת'ם ד'כ'כ'ל י'ס' ח'ט'ו ד'פ'ל'י'נ'י צ'י' צ'ו' ז'ו'ח'ל ו'ר'ב'ן ב'ז'כ'ר'ת צ'ל'ל'ת

ב'ס'פ'ר צ'ע'ל'מ'ח ל'ח ח'מ'ת'ם ח'ל'ל צ'ש'ו'נ'ע מ'ן ח' הקו'ל'ת ס'ע'י'ן ח'ל'ל
ד'ל'ל צ'נ'י ע'ה'י' ס'קו'נ'ח צ'ר ח'ו'ב'ת' צ'ז'ה כ'י'ן ע'ע'י'ק'ר ח'מ'ל'י'ה ז'כ'ר'ת ו'ל'ל
ק'ר'ח'ה

(4) ח'א' ח'ס'ח'ם ע'ל

ח'א' ח'ס'ח'ם ע'ל

כעין דאורייתא תקון . וכסס שבזמן שביית המקדש קיים פטור השחא נמי פטור ואינו מויליף אחרים ידי חובתן : בעבור מלה ומרור הוא דאחא . לכך אני אוכל מלה ומרור זכר למה שעשו לי בלאתי ממצרים ורוב ששורכ יוסף גזירה שיהא לאגמרי :

גמ' אמר רבא צריך שיאמר ואותנו הוציא משם אמר רבא ימצה צריך להגביה ומרור צריך להגביה בשר א"צ להגביה ולא עוד אלא שנראה כאוכל קדשים בחוץ אמר רב אחא בר יעקב סוכא פטור מלומר הגדה כתיב הכא בעבור זה וכתוב החם *בננו זה מה להלן פרט *לסוכא אף כאן פרט *לסוכא איני והאמר מרימר שאלתינהו לרבנן דבי רב יוסף מאן דאמר אנדחא בי רב יוסף אמרו רב יוסף מ"ד אנדחא בי רב ששת אמרו רב ששת °קסברי רבנן מצה בזמן הזה דרבנן מכלל דרב אחא בר יעקב סבר *מצה בזמן הזה דאורייתא והא *רב אחא בר יעקב הוא דאמר מצה בזמן הזה דרבנן קסבר כל דתקון רבנן כעין דאורייתא תיקון לרב ששת ולרב יוסף נמי הא ודאי כל דתקון רבנן *כעין דאורייתא תיקון הכי השתא בשלמא החם מדהוה ליה למיכתב *בננו הוא וכתוב בננו זה ש"מ פרט לסו מין הוא דאחא אבל הכא אי לאו בעבור זה מאי לכתוב אלא בעבור מצה ומרור הוא דאחא :

(6) ח'מ'ת'ם ו'י'כ'י ה'כ'ת' ע'ל

עא. תנא קטן קורא בתורה ומתרגם ומפטיר כנביא ומתרגם, אבל אין פורס על שמע עד שיהא בן שלש עשרה שנה ויום אחד ויביא שתי שערות. ואין מוציא הרבים ידי חובתן, לא לפרוס על שמע, ולא לברך ברכת המזון, ולא לקרוא המגילה ולתקוע בשופר בעשרה², ולקדש לכני ביתו כלילי שבתות וכלילי ימים טובים, ולומר הגדה כלילי פסח, ולהדליק נר של חנוכה, עד שיהא בן שלש עשרה שנה ויום אחד. וכן החרש השוטה והקטן³. זה הכלל⁴ כל שאינו מחוייב בדבר אינו מוציא את הרבים⁵ ידי חובתן.

כל דברים אלו דהיינו המצות והמרור והחרוסת ושני תבשילין אין צריך להביא אלא לפני עי מי שאומר ההגדה דהיינו לפני בעל הבית אבל בני הבית שהן יוצאין בשמיעה מבעל הבית (שכן נכון לשנות משום ברוב עם הדרת מלך כמו שנתבאר בס"ח' (סעיף י"א)) אין צריך שיהיו דברים אלו לפניהם לא בשעת שמיעת ההגדה ולא בשעת הסעודה שבעל הבית יחלק מצה ומרור וחרוסת לכל אחד ואחד שאף שביום טוב צריך לבצוע על לחם משנה מכל מקום כיון שהם יוצאין בברכת המוציא של בעל הבית הם יוצאים גם כן בלחם משנה של בעל הבית:

בסומא חייב עו בקריאת ההגדה או בשמיעתה מן התורה ולפיכך הוא מוציא הרבים ידי חובתן אף אם הוא סומא מעת הולדו:

(9) בית קה"ק אל התורה (סוף אגני חנוכה)

(8) ספר החינוך

מצוה כא

מצות סיפור יציאת מצרים

(א) לספר בענין יציאת מצרים בליל חמשה עשר בניסן כל אחד פני צחות לשונן, ולהלל ולשבח השם יתברך על כל הנסים שעשה לנו שם, שנאמר [שמות י"ג, ח'] והגדת לבנך וגו'. וכבר פירשו חכמים דמצות הגדה זו היא בליל חמשה עשר בניסן בשעת אכילת מצה, ומה שאמר הכתוב לבנך, דלאו דוקא בנו, אלא אפילו עם כל בריה: וענין המצוה, שיזכור הניסים והענינים שאירעו לאבותינו ביציאת מצרים, ואיך לקח האל יתברך נקמתנו מהן. ואפילו בינו לבין עצמו, אם אין שם אחרים, חייב להוציא הדברים בפיו, כדי שיתעורר לבו בדבר, כי בדבור יתעורר הלב.

מה שאמר חכם אחד בנתיבות כהנים לכהן אחד וכולו לומר ברכת כהנים וכו' וכו' כעונס

האמנם עירך כדנר לא נהירא כלל דשומע כעונס שייך רק בדבר דלפני לריך בו אלא חמירה לחודא. אבל ברכות כהנים דלריך קול רם כדאם האומר לחבירו וכיון דנפקא לן ככונס (דף ל"ח) מקרא דלחור לבס וכו' לא שייך שומע כעונס דהרי עניינו של הכהן השומע כרי אינו נשמע להטעם השומעים ולא עדיף הך כהן השומע מאס היה לומר מפורש ככה רק רק נלחש דלא ילא

(10) חסון איש אורח ס"ט

(א) וכיון שפעין שומע כעונס הוא התאחדות השומע והמשמע. זה דניצור חב בשמיעה עד שמחיים גם דניצור למלוא השומע, לכן אף במלוא שאינו ואלא דניצור כל דכו אלא שלריך תנאים דניצורו, מ"מ יולא בשמיעה. כששומע מגיבה, שחס היחס השמיעה דניצור, אכתי הוי קראכ על פה, ולא ילא, אלא שכל קיראח המשמע הוי דניצור.

לפי האמור יש לפיין במש"כ בס' ב"ה להבגרי"ד ז"ל הגאב"ד נייסק, שאין זין שומע כעונס בנתיבות כהנים משום דלריך קול רם, ולפי האמור כיון ששלמו תנאי דניצור כמשמע סגי ל' לשומע ונראה דברכה ככהנים עוקר, דניצור, שהוא שוכ בגדרו בין בקול נמוך ובין בקול רם, ובשכח בקול רם אינו אלא כמובין עליו תנאי שהוא חזן ממנו כתנאי הכוס והמגילה וכו'.

(11)

קהלות פסחים סימן מה יעקב

(12) ראש חלה חלה וכו'

פרק שביעי

(ה) ודאתאן עלה לענין ברכת כהנים או ככן אחד וכולו להוילא זכר כל הכהנים ולענין דיש לדון אפי' לשיטת מרן ז"ל לכה"ה בחזו"א דענין שומע כעונס היינו שמשע הקריאה של הקורא מוכי בשבילו דלפ"ז ליכא חסרון קול רם דהא הקורא קורא בקול רם מ"מ ו"ל דלא מוכי מטעמא אחרונה, דלא אשכחן דין שומע כעונס אלא במלוות שבין אדם למקום ב"ה, אבל במלוות שבין אדם לחבירו לא אשכחן דין זה דשומע כעונס וכגון בשמיעה שמוכה על המלוכה לומר משמע אני ואם יהיו כרצב מלווין לא אשכחן שחכא מועיל אמירת משמע אני שאומר אחד בשביל כולן והשאר יתכוונו ללחם באמירתו, דבמה שהלריכה תורה להגיד לחבירו צעיון לכא"י שהוא עצמו יגיד ח"י מדין שליחות [היכא דשייכא תורת שליחות]

א מצות עשה של תורה לספר בנסים ונפלאות שנעשו לאבותינו במצרים בליל חמשה עשר בניסן שנאמר וזכור את היום הזה אשר יצאתם מצרים כמו שנאמר וזכור את יום השבת. ומנין שביליל חמשה עשר תלמוד לומר והגדת לבנך ביום ההוא לאמר בעבור זה בשעה שיש מצה ומרור מונחים לפניך: ואף על פי שאין לו בן. אפילו חכמים גדולים חייבים לספר ביציאת מצרים וכל המאריך לבנך לפי דעתו של בן אביו מלמדו. כיצד אם היה קטן או טיפש אומר לו בני כולנו היינו עבדים כמו שפחה זו או כמו עבד זה במצרים ובלילה הזה פדה אותנו הקב"ה ויוציאנו לחירות. ואם היה הבן גדול וחכם מודיעו מה שאירע לנו במצרים ונסים שנעשו לנו ע"י משה רבינו הכל לפי דעתו של בן: וצריך לעשות שינוי בלילה הזה כדי שיראו הבנים וישאלו ויאמרו מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות עד שישב להם ויאמר להם כך וכך אירע וכך היה: וכיצד משנה מחלק להם קליות ואגוונים [א] ועוקרים השולחן מלפניהם קודם שיאכלו. וחושפין מצה זה מיד זה וכיוצא בדברים האלו. אין לו בן אשתו שואלתו. אין לו אשה שואלתו זה את זה מה נשתנה הלילה הזה. ואפילו היו כולן חכמים. היה לבדן שואל לעצמו מה

נשתנה הלילה הזה: ד וצריך להתחיל בגנות ולסיים בשבח. כיצד מתחיל ומספר שבתחלה היו אבותינו בימי תרח ומלפניו כופרים וטועין אחר ההבל ורודפין אחר ע"ז.

ומסיים בדת האמת שקרבנו המקום לו והבדילנו מן החועים וקרבתנו ליהודו. וכן מתחיל ומודיע שעבדים היינו לפרעה במצרים וכל הרעה שגמלנו ומסיים בנסים ונפלאות שנעשו לנו ובחירותנו. והוא שידרוש מארמי אובד אבי עד שיגמור כל הפרשה. וכל המוסף ומאריך בדרש פרשה זו הרי זה משובח: ה כל מי שלא אמר שלשה דברים אלו בליל חמשה עשר לא יצא ידי חובתו ואלו הן. פסח מצה ומרור. פסח על שם שפסח המקום ב"ה על בתי אבותינו במצרים שנאמר ואמרתם זבח פסח הוא לה' וגו'. מרורים על שם שמררו המצרים את חיי אבותינו במצרים. מצה על שם שנגאלו. ודברים האלו כולן הן הנקראין הגדה: ו בכל דור ודור חייב אדם להראות את עצמו כאלו הוא בעצמו יצא עתה משעבוד מצרים שנאמר ואתנו הוציא משם וגו'. ועל דבר זה צוה הקב"ה בתורה וזכרת כי עבד היית כלומר כאלו אתה בעצמך היית עבד ויצאת לחירות ונפדית: ו לפיכך כשטועד אדם בלילה הזה צריך לאכול ולשתות והוא מיסב [ג] דרך חירות. וכל אחד ואחד בין אנשים בין נשים חייב לשתות בלילה הזה [א] ארבעה כוסות של יין. אין פוחתין מהם. ואפילו עני המתפרנס מן הצדקה לא יפחתו לו מארבעה כוסות. שיעור כל כוס מהן רביעית:

ולפ"ז ו"ל דגם בנתיבות כהנים יסוד המלוכה הוא שיאמר הברכה לישראל השומעים וכל כה"ג חולי לא נאמר הדין דשומע כעונס וכו'.
דיון שומע כעונס וכו'.

הלכות קרית שמע (14) כ"א

מצות עשה אחת והיא לקרות קרית שמע פעמים ביום

וביאור מצוה זו בפרקים אלו

ג' אע"פ שאין מצות ציצית נוהגת בלילה קוראין אותה בלילה מפני שיש בה זכרון יציאת מצרים ומצוה להזכיר יציאת מצרים ביום ובלילה שני למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך

(15) ארא נחיות דל סה:

ת"ר וספרתם לכם "שתהא ספירה לכל אחד ואחד

לכל אחד ואחד שכל אחד חייב לספור

(16) שנת הרבא חתק א

סימן קבו

שאלתם עוד מפני מה אין אומרים שהיינו על ספירת העומר בלילה הראשון ומפני מה שלח צבור אומר הברכה בקול רם שהרי אינו בא להוציא שום אדם שכל אחד ואחד חייב לברך לעצמו ואין אחר יכול להוציא. תשובה תחלה כל דבר דע ששליח צבור מוציא את השומעים שהשומע כעונה ואפילו לכתחלה

ואם ירצה השומע יוצא ידי חובה על ידו מן הברכה ואחר כך כל אחד סופר לעצמו כדרך שאנו נוהגין בברכת ההלל.

סימן תנח

שאלת עוד כשהחזן מקדים לברך והקהל עונין אחריו אמן. מי שחזר וברך לאחר מיכן אם היא ברכה לבטלה. תשובה אם דעת היחידים שלא לצאת בספירת שליח צבור צריך לחזור ולברך. ואע"ג דקיי"ל דמצות אין צריכות כונה כתבו חכמי הצרפתים דדוקא מן הסתם אבל אינו רוצה לצאת בו לא.

בברכה שמכריזין על הספירה דכ"ע אפשר לזאת ע"י חבירו אשילו הוא בקו. וכמו ככל הברכות (ה) מיהו מנהג בכל ישראל שכל אחד מברך וסופר לעצמו ואין סומכין על הש"ך.

שאלת ת"ל בקמט ללמדך שנקומט ונעמידה ונמוצי"ש שומרים לאחר תפלת ערבית ויכי נוסט וקדושה דסידרא כסין יושבין והגו ראשונים לכך ש"ך משומד וכל סקבל פונין אמון ככונה שלא להסרית סלכור לחזור ולעמוד עכ"ל וכ"כ בעל אורחות חיים בשם ר"ס גאון עי"ש ומשמש מזה דיואלין בספירתו דאם כוונתם הוא שאין יושבין רק בכרכה גרידא וא"כ עכ"ס לריכין לפמוד כבכיל הספירה גופא שלרכיב לסינת משומד וכי"ל נולעני"ד יס לעיין אשילו לפירש"י הנ"ל היכא שאיט בקו לספור בעצמו אפשר שחבירו יכול להוציא ולא גרע ממה דקיי"ל לענין כהמ"ו שאין אחד יכול להוציא את חבירו לכ"ע א"כ א"כ אכל בעצמו משום דכתיב ואכלת ושבעת מי שאכל הוא יכרך ואפ"ס קי"ל דסופר מברך וכו' יולא ואפשר ה"ס כהא ז"ע"ס הרי בירכנו ד"ו סגונתא דכרונתא הוא וע"כ לכתלה בודאי לרי"ך

כ"כא לספור בעצמו אכן דיעבד אם שמע מחבירו וכוון לזאת יחזור ויספור עלי ברכה זכ"כ הסמ"ג:

(13) כ"א פתק י' (ג) ו"אמר

משה אל-העם וזכור את-היום הזה אשר יצאתם ממצרים מבית עבדים פי בחוק יד הוציאתי יהוה אתכם מזה ולא יאכל חמץ:

ע"י זכור את היום הזה. ללמד שמזכירין ילידת מלכים בכל יום:

כ"א פתק ז' (ג) לאתאכל עליו חמץ שבעת ימים

תאכל עליו מצות לחם עני פי בחפזון יצאת מארץ מצרים למען תזכור את-היום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך:

למען תזכור. ע"י חכילת הפסקה והגולה את יום לאתך:

(17) א"א א"ו

ת"מ סדר תפלת ליל שני של פסח וספירת העומר. וכו' סעיפים:

א. (א) א"ב ליל שני * (ב) אחר תפלת ערבית (ג) מחחילין (ד) * לספור העומר ואם שכח לספור בתחלת הלילה (ד) יהולך וסופר כל הלילה * גומצוה (ג) על כל אחד (ה) לספור לעצמו

לשנה בכורה

לעצמו. דכתיב וספרתם לכם משמע שהמנוה חל על כל יחיד ויחיד והנה משמע מזה בכספירה אינו כמו בשאר מלות התלוי באמירה לענין קידוש והבדלה וכיו"כ דאם שמת לחבירו ונתכוון לזאת דיואלא כזה משום דשומע כעונה והכא גילתה התורה דלא ילא כל כמה דלא ספר בעצמו (ג) אכל יש מאחרונים שכתבו דכונת התורה הוא רק דלא ניתא דמלוה זו אב"ד לכד קאי כמו בשמיטין ויובלות דכתיב שם וספרת לך אלא קאי אפיכור אכל באמת אם שמת מחבירו שספר והתכוין לזאת וגם חבירו כוון להוציא ילא כמו ככל מקום דקיי"ל שומע כעונה (ד) וכל זה בספירה אכל

ביאור הלכה

מחלוקת האחרונים אם אמרינן כזה שומע כעונה והוא מחלוקת הלבוש וחיי עם הפרי"ח דלבוש וח"י כמו דלענין לולב דרשינן ולקחם לכם לכל אחד ואחד כמו כן הכא לרי"ך כל אחד ואחד בעצמו לספור ופרי"ח מיקל כוס וכן נוסט דעת סברני יוסף [ולפני"ד ד"ו סגונתא בין הראשונים דרש"י פירש שם כמנחת ס"ה ע"כ על מה דקאמר שם כנערא לכל אחד ואחד שכל אחד חייב לספור ויחיד במצוה שבכ"כ דבריו דאי כונת חבורה ללבוש לכד ולא לכל יחיד ויחיד הו"ל למימר וספרתם לכד ולשתוק ומדקאמר לכם משמע דכא לומר לכל אחד ע"כ הרי דמנאס שייך על כל יחיד ויחיד כ"כ ע"כ ולפומת זה מלאון הקדמון סרי"ך גילוח משמע שאחד יכול להוציא את חבירו כוס דו"ל שם ככלכות ספירה ואזו כך קלנו מברכותינו אכמחתא לספירת העומר בעמידה מדכתיב מהחל חרמש בקמט

חק יתק

[ד] לספור לעצמו. ל' אגודה כמנחות וספרתם לכם שיהא ספיר' לכל א' וא' ולא ש"ך כבכיל כולם וכן הוא משמעות הש"ס ופוסקים ראשונים וכ"כ הרשב"א בתשוב' סי' קכ"ו להדיא ואע"ג דשומע הוי כעו"י היינו דוקא לענין ברכ' כמ"ש הרב בעשי"ך ג' בהג"ה והוא מדברי הרשב"א בתשוב' שהכית כ"כ"ו אכן הספירה מתמעט מן המקרא להדיא וספרתם שיהא הספירה לכל א' וא' כמו דרשינן ולקחם דבני לולב שיהא לקיחה לכל א' וא' ה"ה כאן וכן משמע במוספתא ר"פ לולב הגזול אע"ג דדעת רוב הפוסקים דספירה כו"ה"ו דרכנ מ"מ בענין דאורייתא הקון והוא פשוט מהשמעות הפוסקים וכ"כ הלבוש והמ"מ אך לכסוף הענין בשם הראשונים שהכית כ"כ"ו דאף כספירת הש"ך ילא וזה אינו דכוונת הרשב"א רק על הברכה דוקא וכמ"ש להדיא בתשובתו סימן קכ"ו ומ"ש הכ"י כספירת הש"ך הוא לאו דוקא כמשמע ומבואר מתקילת וסוף לשונו ודבריו ע"ש כ"כ"ו וכן מבואר להדיא משמעות הרב בסמוך סעיף ג' בהג"ה שהוא מדברי הרשב"א שכ"כ"ו להכרכה קאי:

וספרתם לכם כדי ל' לסופרה לכל

אחד ואחד ואין הציבור או שליח צבור יכולים לספור בעד כולם אף אם אחד מצוה לחבירו שיספור בשבילו ועשאו שליח לכך אינו יוצא ידי חובתו כשלא שמע הספירה מפי חבירו אבל אם הוא בעצמו שמע הספירה מפי חבירו אם נתכוין לצאת ידי חובתו בשמיעה זו וגם חבירו המשמיע נתכוין להוציאו יצא ידי חובתו מן התורה שהשומע הוא כאומר והוא ששמע מפי המחויב במצוה זו ויש חולקין על זה ואומרים שצריך שתהא ספירה לכל אחד ואחד ממש שכל אחד יספור בעצמו ויש לחוש לדבריהם לכתחלה שלא לסמוך על שמיעת הספירה מהש"ץ אבל ה' הברכה יכול לשמוע מהש"ץ לכתחלה

19) ב"ר רצ"ב

תפס א' מחליץ לספור העומ' כתבו החו' בס"פ שני דמגילה ואחר שבייך על הספירה חומרים יס"ר שיכנה ב' משל"כ נתקיימה סופר ולולב והיינו טעמא לפי שאין כאן אלא הוכרה עמה כניין ב"ה אבל לשפר ולולב יש עשייה ע"כ: ויש' ומזה על כל א' לספור לעצמו בפי ר"י דמנחות וספרתם לכם מילה על כל א' וא' שהיא סופר לעצמו וא"ת אמאי לא ילפינן מהכא דטומע כעונה מראשיתו קרא דכל א' יספור לעצמו מכלל דבעלמא דטומע כעונה ובפ' לולב הנוול מפי' ל' מקרא חסרינא וי"ל דעיקר קרא דוספרתם לא אלא אלא ללמד על פיקר מלות הספירה לציבור דאי הוה כתיב וספרתם כגסון יסיד ה"ל דמייירי עם ב"ד דומיא דיובא והכי איהא בספרי בגנה שבוטח הספר לך כב"ד מנין לכך א' וא' ח"ל וספרתם לכם כההיא ספירה לכל א' וא' ומסתברא דלכתחילה מזה ג"כ יספור כל א' לעצמו ולא ישמענה מחבירו אבל אם כיון המשמיע להוציאו וכיון השומע ללמד בספירת חבירו יצא דטומע כעונה והכי מוכח מתשו' הרשב"ה סימן סל"ח ככתב א"ס דתם היסודים טלא ללמד בספירת הש"ץ צריך לחזור ולברך מטעם שהם ידעו ללמד ינאו וההכנס השלם כמ"ד דהוא גיראסי גר"ו הקשה מהרשב"ה גופי' בסימן קכ"ו שגשגל מפני מה ש"ל אומר הברכה בקול רם שהרי אינו בא להוציא שום אדם בכל אחד ואחד הייב לברך לעצמו ואין אחר יכול להוציאו והכי בכל הברכות אפי"פ שולא מוציא וכו' גבי ספירת העומר שאין עיק' המילה הברכה אלא הספירה ואם יראה השומע ויזא י"ח על ידו מן הברכה וא"ת כל אחד סופ' לעצמו כדרך שאנו נוהגים בברכת הגלגל ע"כ משמע דדוקא בבר' מוציא אבל בספירה לא ולדברי ל"ק דלפי שהיא סבור השואל שאפי' הברכה אינו מוציא לאחרים השיב שאפי' לכתחילה אם יראה הכותב ויזא י"ח ע"י מן הברכה אבל הספירה לא מני למימר דכתחיל' יסמעי' מהש"ץ או דלהכי תקינו שיאמרו' הש"ץ בקול רם דהא ק"ל דלכתחילה כל אחד ואחד סופר לעצמו אבל אם כיון הש"ץ ספירות נפטרין מן הספירה והוא כיון ללמד ינאו וכו' דבעלמא ש"ל משתמט מוציא את הרגיס י"ח שאפי' הכא כיון דמזה על כל אחד לספור אפ"ר דלא מסיק אדעתיה דש"ל לפטור את אחרים מספירה ואל תשיבו מלשון הר"ן בפ"ק דספירת דקרי לספירת העומ' מזה שא"ל להקיים ע"י אחר דהא ודאי א"ס למר לחבירו שיספיר בשבילו אינו כלום לאסוקי (מילה) וביעור דאפ"ר להקיים ע"י אחר אבל לשולס דגם בספירה אם שמו יצא דטומע כעונה כ"ל ואשמע ודאי דאין לכתחילה ודלא כדמכונה לעיל והכי מוכח מחסי' הרשב"ה דלפיל פ"ט ולאסוקי מהלכות ברי' זה ע"כ

20) א"ע הרב א"ח ס' תפ"ז

מג ועיקר נוסח ההגדה שתקנו חכמים חובה על הכל הוא מ' מתחילת עבדים היינו עד הרי זה משוכן ואח"כ מ" מתחלה עובדי עבודה זרה היו אבותינו כו' עד מט סוף פרוש פרשת ארמי אובד אמי ואח"כ פסח שהיו אוכלין כו' מצה זו כו' מרור זה כו' בכל דור ודור כו' ואותנו הוציא משם כו' לפיכך כו' עד ברוך אתה ה' גאל ישראל ושאר כל נוסח ההגדה הוא מנהג ב"ל שנהגו כל ישראל מדורות הראשונים:

21) א"ח ס' תפ"ז

כ"ב כשמסיים השואל מה נשתנה מילה הפת ומתחיל לומר עבדים היינו בקול ובהתפעלות ובשטחה ובחזרה ועיקר אמירת ההגדה הוא שע"י יציאת מצרים נשתעבדנו עד עולם לדורי דורות לד' ולתורתו ואנחנו עבדיו וזהו מדין גמור כי כן חורין אינו נקנה לעבד בע"כ אבל מי שהיה עבד לאחד ולקחו אחר מבעליו לו לעבד א"צ דעת העבד ונקנה לו בע"כ של העבד כמבואר ביו"ד סי' רס"ו ועתה כיון שהיינו עבדים לפרעה והקב"ה פדה אותנו סידו ולכן בע"כ אנחנו עבדיו וזהו שאמר הכתוב כי לי בני עבדים עבדי הם אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים כלומר כי לי בני עבדים בע"כ שלא ברצונם מפני שהוצאתים ממצרים שהיו שמה עבדים ולכן בכל דור ודור חייב לראות עצמו כאלו הוא יצא ממצרים ונקנה לו להקב"ה לעבד עולם ואינו רשאי לפרוק עול התורה מעל צוארו ומביא ראיה מקרא דבעבור זה עשה ה' לי וגו' וזה קאי על כל דור ודור ולפי שמי שירצה להתעקש יכול לומר דקאי רק על הדור שיצא ממצרים בשאלת הרשע שאומר מה העבודה הזאת לכם כלומר הלא אהם לא יצאתם ממצרים ולזה מביא ראיה מקרא דואותנו הוציא משם דמסיים להת לנו את הארץ והרי כל יוצאי מצרים מתו במדבר אלא ודאי דאכל דור קאי (והו' שאמר רבא בנמרא (ה"ע"ו): ז"ל ואותנו הוציא משם ודו"ק):